

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОРІВНЯЛЬНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Ступінь освіти	<u>доктор філософії</u>
Спеціальність	<u>281 Публічне управління та адміністрування</u>
Освітня програма	<u>Публічне управління та адміністрування</u>
Тривалість викладання	<u>4-й семестр / 7 чверть</u>
Кількість кредитів	<u>4 кредити ЄКТС (120 годин)</u>
Заняття:	
лекції:	<u>3 години на тиждень</u>
практичні:	<u>2 години на тиждень</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Викладач:

Шумляєва Ірина Дамирівна
к.держ.упр., доцент, доцент кафедри
E-mail: Shumliaieva.I.D@nmu.one

1. Анотація до курсу

У контексті європейської інтеграції України надзвичайно важливим є вивчення засад порівняльного публічного права країн Європейського Союзу, що передбачає засвоєння за допомогою компаративного аналізу знань щодо державного регулювання публічно-правових відносин на сучасному етапі та в динаміці їх розвитку. Відображення феномену публічності у правовому галузевому полі характеризується тісним зв'язком із державно-владними інститутами, функціонування яких пов'язано, зокрема, із конституційним (державним), адміністративним, судоустрійним та кримінальним правом.

Вивчення вибіркової дисципліни «Порівняльне публічне право країн Європейського Союзу» дозволить сформувати системне уявлення про основоположні засади правового регулювання основних інститутів держави, його структурну побудову та сутність процесу реалізації відповідних норм в окремих країнах Євросоюзу, а також застосовувати набуті знання під час здійснення досліджень у межах освітньо-наукової програми з урахуванням досвіду європейських країн.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування комплексу спеціальних знань і дослідницьких вмінь щодо системи та змісту публічно-правового регулювання засадничих сфер функціонування держави, побудови публічної влади та управління, а також інших проявів публічності в окремих галузях права країн, які входять до Європейського Союзу за допомогою компаративного підходу для вдосконалення систем й процесів в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Завдання курсу:

– знати і розуміти: концептуальні засади становлення публічного права в європейських країнах; базову термінологію, яка стосується публічного права та регулювання публічних відносин в окремих країнах ЄС; особливості розвитку нормативної бази в європейських країнах під час проведення адміністративних та інших реформ; структурну побудову та зміст нормативних актів, які входять до системи публічного законодавства різних країн;

– вміти: аналізувати норми публічного права, зважаючи на відмінності правового регулювання різних країн, а також порівнювати його галузеві компоненти; здійснювати порівняльну характеристику нормативно-правової бази різних країн, зважаючи на особливості їх державотворення; практично відмежовувати норми публічного права під час їх застосування; аргументувати та обґрунтувати авторську позицію, генерувати інноваційні ідеї щодо використання позитивного досвіду країн Євросоюзу на вітчизняному підґрунті.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– продемонструвати розуміння правового вираження публічного інтересу та специфіки суб'єктного складу; сутності предмету, методу, системи публічного права; галузевого поділу публічного права та їх особливостей в різних країнах Євросоюзу; характеру та специфіки публічно-управлінської сфери регулювання правовідносин; знання термінології, яка стосується окремих галузей, які відносяться до публічного права;

– виокремлювати ключові положення та характерні особливості конституційних і законодавчих джерел країн Євросоюзу, їх відмінності, що дозволяє розуміти концептуальні засади і сучасні підходи до побудови публічного права на національному рівні в європейських державах;

– показувати здатність зорієнтуватися в системі публічного права країн Європейського Союзу, систематизувати законодавство за різними підставами, оцінювати та аналізувати норми, які стосуються публічної сфери, відокремлюючи їх від галузей приватного права;

– відпрацювання здатності складати судження (синтез) про засади класифікації норм сфери публічного права в країнах ЄС, що сприяє набуттю вмінь щодо критичного аналізу змістовного наповнення законодавства країн Європейського Союзу, яке стосується публічної сфери правового регулювання, а також способів правового впливу щодо забезпечення верховенства закону;

– продемонструвати вміння на основі аналізу та систематизації норм публічного права країн ЄС формулювати й обґрунтовувати інноваційні ідеї щодо адаптації позитивного європейського досвіду в Україні;

– показувати і практикувати навички підготовки публічної презентації розроблених пропозицій та рекомендацій стосовно вдосконалення правового регулювання публічної сфери в Україні з урахуванням європейського досвіду.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Вступ до публічного права		Презентація за темою	0-5
	Практичне заняття за темою 1. Вступ до публічного права	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
2	Тема 2. Суб'єкти публічного права та учасники публічно-правових відносин	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 2. Європейські демократичні цінності на місцевому рівні	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
3	Тема 3. Порівняльний аналіз публічно-правових систем країн ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 3. Порівняльний аналіз публічно-правових систем країн ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 4. Специфіка конституційного (державного) права в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-10
	Практичне заняття за темою 4. Специфіка конституційного (державного) права в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
5	Тема 5. Порівняльно-правова характеристика адміністративного права європейських країн	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 5. Порівняльно-правова характеристика адміністративного права європейських країн	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
6	Тема 6. Особливості здійснення правосуддя та судоустрою в країнах ЄС	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 6. Особливості здійснення правосуддя та судоустрою в країнах ЄС	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
7	Тема 7. Порівняльний аналіз кримінального права країн ЄС Презентація індивідуального завдання	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5

Практичне заняття за темою 7. Порівняльний аналіз кримінального права країн ЄС Презентація індивідуального завдання Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси Презентації здобувачів Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	0-30
---	-------------------	---	------

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання «Порівняльний аналіз законодавства у сфері публічного права» полягає в обранні здобувачами одного з варіантів для проведення компаративного аналізу публічних правових актів різних країн ЄС, а також обґрунтуванні важливості їх використання у дисертаційному дослідженні та презентації на практичному занятті.

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст індивідуального завдання: Здобувач обирає самостійно країни для порівняння відповідного законодавства в одній зі сфер: конституційного (державного) права, адміністративного права, кримінального права або судоустрою. Це передбачає, у тому числі, виокремлення позитивних та негативних рис, а також переваги, які слід використати в Україні під час реформування правових засад публічного управління та адміністрування.

Вимоги до виконання індивідуального завдання включають: чітку структуру; логічне висвітлення питань, які розглядаються; узагальнюючий характер оцінок подій, явищ; чітку аргументація висновків.

Критеріями виконання та презентації індивідуального завдання є: рівень практичної спрямованості; логічність викладеного змісту; повнота й глибина розкриття теми; кількість використаних джерел і чіткість посилань на них; відображення практичних матеріалів; обґрунтування власної думки з цього питання у вигляді висновку; рівень захисту (якість презентації, відповідей на запитання, поставлені під час обговорення тощо).

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджета до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 - 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 8-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконанню та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НПК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях отримується **максимум 40 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НПК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні та захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 60 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали - відповідність еталону;
- 3 бали - відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали - часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал - невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів - відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувач має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з

викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Андрейченко С. С. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. / [авт.-уклад. : О. Т. Волощук, В. І. Качурінер, В. Ю. Колесник]. Одеса : Фенікс, 2021. 178 с.
2. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упоряд. О. А. Банчук. Київ : Книги для бізнесу, 2019. 912 с.
3. Боас Г. Міжнародне публічне право: сучасні принципи та перспективи. Edward Elgar Publishing, Ltd. 2012. 400 с.
4. Бондаренко І. О. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : підруч. / за заг. ред. Н. В. Мішиної, доц. В. О. Міхальова]. Херсон : ОЛДІ- ПЛЮС, 2019. 641 с.
5. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 1. 591 с.
6. Івановська А. М. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. : [у 2 ч.]. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. Ч. 2. 652 с.
7. Кузьмін Е. Е. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 96 с.
8. Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Користін О.Є. та ін. Адміністративне право зарубіжних країн : курс лекцій. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
9. Філіппов С., Сота А., Петреченко С. Конституційне право України та зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Людмила, 2021. 263 с.
10. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Харків : Одиссей, 2002. 592 с.

Нормативні документи

1. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ : [б.в.], 2015. 708 с.
2. Конституції країн світу: Королівство Данія, Французька Республіка, Чеська Республіка, Республіка Польща [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: О. В. Коротюк, Д. В. Каєвич, Т. В. Руденко]. Київ : ОВК, 2021. 231 с.
3. Конституції країн світу: Королівство Бельгія, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Швеція [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту: [Д. В. Каєвич, А. О. Євстратенко, П. С. Овчарук]. Київ : ОВК, 2021. 369 с.
4. Конституції країн світу: Республіка Болгарія, Румунія, Угорщина, Республіка Хорватія [Текст] / [уклад. Коротюк О. В., Лавринович О. В.] ; пер. з офіц. тексту [Руденко Т. В.]. Київ : ОВК, 2021. 249 с.
5. Конституції країн світу. Швейцарська Конфедерація. Королівство Норвегія. Фінляндська Республіка [Текст] : пер. офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер.: Т. В. Руденко, В. С. Станіч]. Київ : ОВК, 2021. 179 с.

6. Конституції країн світу: Республіка Словенія, Боснія і Герцоговина, Республіка Македонія [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2021. 163 с.
7. Конституції країн світу: Конституція Грецької Республіки, Конституція Республіки Кіпр, Конституція Турецької Республіки [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова, Д. В. Каєвич]. Київ : ОВК, 2021. 403 с.
8. Конституції країн світу. Республіка Сербія. Республіка Косово. Республіка Албанія. Чорногорія [Текст] : пер. з офіц. тексту / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович ; пер. А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 323 с.
9. Конституції країн світу. Латвійська Республіка. Литовська Республіка. Естонська Республіка [Текст] / [уклад.: О. В. Коротюк, О. В. Лавринович] ; пер. з офіц. тексту [А. О. Воїнова]. Київ : ОВК, 2022. 161 с.
10. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : указ Президента України від 11 черв. 2021 р. № 231/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>.
11. Report on Independence and Accountability of the Judiciary, adopted e General Assembly of the ENCJ Rome 13 June 2014. URL : http://www.encj.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=178%3Aind-and-acc-&catid=34&Itemid=252&lang=en.
12. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. URL : <http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%E2%84%96%203.pdf>.

Додаткові

1. Бориславська О. М., Заяць І. Я., Різник С. В. Конституційне право зарубіжних держав : навч.-метод. посіб. Київ : Ін Юре, 2015. 357 с.
2. Бортняк В. А. Бортняк К. В. Нормативне визначення нагляду та контролю в сфері публічного адміністрування. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 75. С. 28–35. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/bortniak_v_bortniak_k_75.pdf.
3. Буханевич О. М. Організаційно-правові аспекти діяльності центрів надання адміністративних послуг в зарубіжних країнах. *Право і суспільство*. 2015. № 4(2). С. 105–109. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_4%282%2920.
4. Волощук О. Т., Чепель О. Д. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. Чернівці : [б. в.], 2014. 319 с.
5. Вплив Європейського Союзу на національне адміністративне судочинство. Einfluss der Europäischen Union auf die Nationale Erwaltungsgerichtsbarkeit : матеріали наук.-практ. конф., 25-26 трав. 2011 р. / [упоряд. С. О. Осятинський]. Харків : ХНУВС, 2012. 148 с.
6. Грін О.О. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. альб. схем. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2015. 183 с.
7. Закоморна К. О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навч. матеріали та схеми) : посіб. для підгот. до іспитів. 2-ге вид., перероб. Харків : Право, 2016. 278 с.
8. Ільков В. В. Розвиток системи адміністративного судочинства в Україні з урахуванням джерел права зарубіжних країн під час здійснення конституційної реформи в Україні. *Право. ua*. 2015. № 3. С. 194–198. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo2015335>.
9. Кісіль Р.-В., Блавацька І. О. Порівняльний аналіз адміністративного права України та зарубіжних країн. *Науковий вісник Львівського держ. ун-ту внутр. справ*. 2013. № 3. С. 231–239. – URL : https://www1.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsy/03_2013/13krvvtzk.pdf.

10. Лях М. Ю. Міжнародні тенденції розвитку органів суддівського самоврядування. *Право : зб. наук. пр. Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. 2017. Вип. 27. С. 42–47.
11. Молдован В. В., Молдован А. В. Судоустрій: Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція. Судові органи ООН. Київ : Центр навчальної літ-ри, 2013. 354 с.
12. Мушенко В. В. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 227 с.
13. Назаров І. В. Історичний розвиток судової системи Франції. *Науковий вісник Херсонського державного ун-ту*. 2016. Т. 2. Вип. 4. С. 111–114. URL : http://www.lj.kherson.ua/2016/pravo04/part_2/29.pdf.
14. Назаров І. В. Історичний розвиток та сучасна структура судової системи Німеччини. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 178–181.
15. Олійник О.С. Поняття, характеристика та основні ознаки спеціальних принципів кримінального права зарубіжних країн. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 1. Т. 2. 2019. С. 161–166. URL : http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/1/tom_2/30.pdf.
16. Пекарчук В. М. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : навч.-метод. посіб. / В. М. Пекарчук, В. С. Олійник, М. М. Ребкало. Чернігів : Академія ДПтС, 2019. 177 с.
17. Порівняльне судове право : навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова [та ін.]; за ред. І. Є. Марочкіна, Л. М. Москвич. Харків : Право, 2008. 112 с.
18. Рудик П. А. Основні міжнародно-правові та європейські стандарти у сфері правосуддя та їх вплив на забезпечення єдності судової практики. *Часопис Київського ун-ту права*. 2019. № 4. С. 74–80.
19. Система державного управління Федеративної Республіки Німеччина: досвід для України / авт.-упоряд. : Ю. В. Ковбасюк, С. В. Загороднюк, А. І. Крайнік ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2010. 76 с. (Сер. видань з міжнародного досвіду державного управління).
20. Тужеляк Н. Про спеціалізацію та децентралізацію судової системи у Німеччині. *Юридична газета*. 2015. №22-23(468-469). URL : <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/evropeyskiy-dosvid.html>.
21. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн [Текст] : підруч. 10-те вид., перероб. та допов. Київ : Ін Юре, 2015. 315 с.
22. Шумляєва І. Забезпечення дотримання принципів верховенства права та законності в діяльності публічної адміністрації: термінологічний аналіз. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 2 (41). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_02\(45\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik_dums/2020/2020_02(45)/index.html).
23. Шумляєва І. Вплив європейських норм партисипативної демократії на підвищення рівня участі громадян України в місцевому самоврядуванні. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9. № 1. Дніпро : вид-во «Грані». С. 113–120.
24. Шумляєва І.Д., Кушнірчук Н. В. Забезпечення законності органами державної влади в контексті адаптації права України до права ЄС. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти* : у 2 ч. : матеріали ІV Всеукраїнської за міжнародною участю наук.-практ. конф. (м. Полтава, 23-24 жовтня 2019 р.). Полтава : Россав, 2019. С. 157–159.
25. Шумляєва І. Д. Забезпечення правозаконності в системі місцевого самоврядування в контексті реалізації права громадян на місцеве самоврядування. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали ХІІ наук.-практ. конф. 17 груд. 2020 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 97–104. URL : http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/Conference_pei_17_12_2020.pdf.

26. Шумляєва І. Особливості нормотворення на рівні органів місцевого самоврядування. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали Х наук.-практ. конф. 12 груд. 2019 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 43–46.
27. Шумляєва І. Д. Місце принципу законності в конституційно-правовому регулюванні діяльності публічної адміністрації європейських країн. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 17-ї регіон. наук.-практ. конф. 14 трав. 2020 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 353–356.
28. Шумляєва, Кушнірчук Р. О. Удосконалення забезпечення судом прав і свобод людини в умовах розвитку публічного управління. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 лист. 2019 р.). Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2019. URL : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/uk/node/5340.
29. Що таке «європейські стандарти» судочинства і як вони повинні бути застосовані? URL : <https://dejure.foundation/library/shcho-take-evrostandarty-sudochynstva-i-yak-vony-zastosovuutsia>.
30. Ювчиця О. В. Міжнародні та європейські стандарти незалежності та безсторонності суду в цивільному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 2. С. 48–51.

Інформаційні ресурси

1. Автоматизована система бібліотек Європейської Комісії (ECLAS). URL : <http://ec.europa.eu/eclas/>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <http://rada.gov.ua/>.
3. Інформаційна служба Європейського Союзу (Europe Direct). URL : <http://ec.europa.eu/europedirect>
4. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. URL : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
5. Портал Європейського Парламенту. URL : <http://europarl.europa.eu>.
6. Портал Європейського Союзу. URL : <http://europa.eu>.
7. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232.
8. Рада Європи. URL : <https://www.slg-coe.org.ua/>.
9. Урядовий портал : єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
10. EU institutions and bodies. URL : http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm
11. EU facts and figures. URL : http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_en.htm
12. EU law. URL : http://europa.eu/eu-law/index_en.htm
13. EU tube. URL : <http://youtube.com/eutube>.